

удосконалювати правову базу, більш детально удосконалювати законодавство щодо регулювання даного питання, а також зменшити до певних меж кількість цивільних психологів в службі психологічної підтримки поліцейських, так як поліцейський є однією з тих професій, яка потребує приділення належної уваги психологічному здоров'ю своїх працівників.

1. Кісіль З.Р., Кісіль Р.В. Особливості феномену синдрому емоційного вигорання у працівників Національної поліції України. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 4 (6). С. 111-123. URL: <https://dspace.lvdvvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2794/1/17.pdf> С.115.

2. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: Наказ МВС № 88 від 06.02.2019 року. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/383027__383092.

3. Сокурєнко, В. В. Аналіз сучасного стану психологічної роботи в органах Національної поліції. Сокурєнко В.В. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 7 квіт. 2017 р.) МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. С. 11-13. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1956>.

УДК 34+776

DOI: 10.31733/17-03-2023-776-778

Анна ЖЕЛІЗНЯК

ад'юнкт кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ

Проблема психологічного забезпечення поліцейських в Україні на протязі значного часу існування потребує все більш нових, сучасних та ефективних методів вирішення, адже професійна поліцейська діяльність майже щодня супроводжується підвищеною психоемоційною напругою, надзвичайними ситуаціями екстремального характеру, що потребує неабиякої стресостійкості та резильєнтності (психологічної пружності) від особового складу Національної поліції. Діяльність під час забезпечення карантинних обмежень, супровід масових заходів, залучення в складі зведених груп на лінії розмежування й безліч інших ситуацій, що можуть мати місце в роботі поліцейського – все це потребує також належної організації психологічного супроводу.

Додаткової актуальності зазначена проблема набуває в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану й збройної відсічі збройної агресії російської федерації. Будь-яка діяльність починається з її правового забезпечення, а отже психологічне забезпечення важливо розглядати, насамперед, з окреслення нормативної основи психологічного забезпечення поліцейських в Україні.

В преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі - ВООЗ) зазначено, що здоров'я є станом повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, а не тільки відсутністю хвороб чи психічних дефектів [1]. Комплексне уявлення про охорону здоров'я людини відображає сучасні тенденції на національному рівні, яке включає не лише належний стан фізичного здоров'я, а й соціальну та психічну складові.

У свою чергу згідно статті 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. У свою чергу, держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а головним обов'язком держави визнається утвердження й забезпечення прав і свобод людини [2]. Таким чином поняття психічного здоров'я є невід'ємною частиною загального здоров'я людини, а, отже, має відповідним чином забезпечуватись державою.

Переходячи до положень титульного Закону України «Про Національну поліцію», зауважимо, що статтею 95 цього Закону закріплено, що поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я МВС України. Крім викладеного, поліцейські зобов'язані щороку проходити комплексний медичний огляд (диспансеризацію), а за необхідності – цільові медичні огляди, психофізіологічні обстеження і тестування в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України, а під час дії воєнного стану поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я будь-якої форми власності [3].

Серед підзаконних актів, якими врегульовано питання психологічного забезпечення населення в Україні в цілому та поліцейських зокрема, слід виокремити наступні:

1) Наказ МВС України від 06.02.2019 № 88 «Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських» [4];

2) Наказ МВС України від 17.12.2015 № 1583 «Про затвердження Порядку психофізіологічного обстеження кандидатів на службу в поліції та Порядку обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності кандидатів на службу в поліції» [5];

3) Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.06.2022 № 1052 «Про Робочу групу у складі Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» [6];

4) Наказ Міністерства соціальної політики України від 01.06.2018 № 810 «Про затвердження Стандарту психологічної діагностики та форм документів з організації психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції та постраждалих учасників Революції Гідності» [7].

5) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1018-р «Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року» [8].

Важливо відмітити, що значна кількість нормативно-правових джерел, з яких ми свідомо навели далеко не повний перелік, свідчить про надзвичайну увагу до зазначеного аспекту супроводу поліцейської служби.

З викладеного можна зробити висновок, що психологічне забезпечення поліцейських важливо розглядати як складову більш широкого поняття – «медичного забезпечення поліцейських». На рівні національного законодавства, насамперед, у відомчому аспекті, психологічне забезпечення є відносно новим напрямком, який активно розвивається на протязі останніх років у відповідності до передових стандартів функціонування поліцейських служб демократичних держав Європи. Психологічне забезпечення поліцейських вбачається нами надзвичайно важливим. Окрім, власне, психологічного супроводу службової діяльності діючих працівників поліції в ході проведення ними оперативних заходів та слідчих дій, а також профілактичних заходів, спрямованих на підвищення стресостійкості поліцейських, не меншої уваги потребує психологічне забезпечення наступних категорій осіб: а) які звільнилися з лав Національної поліції; б) які приймали участь у АТО/ООС, відсічі збройній агресії; в) які здобувають освіту в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських; г) які вступають на службу до Національної поліції (професійний психофізіологічний відбір (психофізіологічне обстеження).

1. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Міжнародний документ від 07.04.1948. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU46004> (дата звернення 05.03.2023).

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. 1996. № 30, ст. 141.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2015, № 40-41, ст.379.

4. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: Наказ МВС України від 06.02.2019 № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19#Text> (дата звернення 05.03.2023).

5. Про затвердження Порядку психофізіологічного обстеження кандидатів на службу в поліції та Порядку обстеження на предмет виявлення алкогольної, наркотичної та токсичної залежності кандидатів на службу в поліції: Наказ МВС України від 17.12.2015 № 1583. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0037-16#Text> (дата звернення 05.03.2023).

6. Про Робочу групу у складі Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.06.2022 № 1052. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-20062022--1052-pro-robochu-grupu-u-skladi-mizhvidomchoi--koordinacijnoi-radi-z-pitan-ohoroni-psihichnogo-zdorov%e2%80%99ja-ta-nadannja-psihologichnoi-dopomogi-osobam-jaki-postrazhdali-vnaslidok-zbrojnoi-agresii> (дата звернення 05.03.2023).

7. Про затвердження Стандарту психологічної діагностики та форм документів з організації психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції та постраждалих учасників Революції Гідності: Наказ Міністерства соціальної політики України від 01.06.2018 № 810. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0723-18#Text> (дата звернення 05.03.2023).

8. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 05.03.2023).

УДК 327.83

DOI: 10.31733/17-03-2023-778-780

Андрій КАЛАШНИК

аспірант кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

У питаннях національної безпеки української держави гуманітарна сфера відіграє одну з ключових ролей. І це не випадково, адже вирішальними умовами буття українського суспільства як цивілізації та унікального етнополітичного організму є саме духовні (гуманітарні) цінності.

З поняттям «національна безпека» пов'язане достатньо широке коло проблем, що охоплюють різноманітні сфери життя. При цьому шляхи подальшого безпечного та сталого розвитку української цивілізації останнім часом дедалі більше пов'язуються зі станом гуманітарної сфери країни та характеризують її ціннісними орієнтирами та пріоритетами. Забезпечення гуманітарної безпеки й особливо духовної складової розвитку українського суспільства є наразі не абстрактною проблемою, а нагальною вимогою часу, з огляду на виклики та загрози, що мають місце в цій сфері.

Поняття національної безпеки є багатоаспектним: воно включає економічну, військову, правову та іншого роду складові. При цьому у сучасному науковому дискурсі саме немілітаризованому характеру безпеки приділяється особливе увага. Більше того, саме культура, наука, освіта, суспільна моральність, духовність та інші складові все частіше виступають як повноправні і навіть визначальні компоненти як міжнародної, так і національної безпеки.

У світі з середини дев'яностих років минулого століття почалося зміщення акцентів з економічної сфери на гуманітарну. Кількісні, абсолютні показники на кшталт валового внутрішнього продукту (ВВП) перестали бути критерієм успішності розвитку нації і держави, їх змінили індекси людського розвитку й щастя. Україна володіє значними гуманітарними ресурсами - і питання полягає тільки в тому, чи зможе вона правильно їх використати. Успадкувавши галузевий підхід до управління державою, влада традиційно розглядає окремо складові гуманітарної сфери (освіту, культуру, науку тощо), хоч вони є не тільки елементами цілісного. Функціонуючи через взаємозв'язки і зв'язки із відповідними інститутами зовнішнього середовища, вони створюють кумулятивний ефект змін в певному напрямку. Чи цей напрямок нас задовольняє? Оцінюючи в цілому сьогодні гуманітарну безпеку, можемо побачити, що в ній проявляються негативні тенденції, а значить, і основний сценарій майбутнього України можна вважати негативним [1].

Водночас, з урахуванням фундаментальних національних інтересів, визначених Конституцією України і Законом України «Про національну безпеку України», одними з